

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ У СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

УДК 378.937

Скляренко В.П.

Стаття присвячена вивченню та аналізу стану фізичного виховання в вищих навчальних закладах на сучасному етапі і практичне впровадження в учбовий процес сучасного університету деяких прогресивних форм, які дозволяють підвищити інтерес студентів до даного предмету, а також формування позитивного відношення до фізичного виховання в процесі теоретичної і практичної діяльності.

Метою цієї статті є аналіз стану дослідження проблеми сучасного фізичного виховання у педагогічній теорії та практичній діяльності вищих навчальних закладів, зокрема, у сучасному університеті; репрезентація методичних рекомендацій щодо формування у студентів сучасних університетів позитивного ставлення до фізичного виховання.

Теоретичні та методичні засади фізичного виховання розроблені вітчизняними науковцями Е. Вільчковський, О. Демінським, Н. Денисенко, О. Дубогай, Т. Круцевич, Б. Шияном.

Питанням, пов'язаним з організацією фізичного виховання студентів у вищих навчальних закладах, приділили значну увагу такі дослідники, як В. Білогур, І. Бондар, С. Бубка, А. Домашенко, А. Драчук, Є. Котов, С. Кривицький, О. Малімон, Ю. Новицький, Р. Раєвський, С. Канішевський і В. Лапко, П. Щербак та інші.

Проблеми виховання позитивного ставлення особистості до навчально-пізнавальної діяльності, його теоретико-методологічні основи розглядалися у працях таких дослідників, як К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, І. Бех, О. Бодальов, Л. Божович, О. Кононенко та інші.

Психолого-педагогічні основи виховання в учнів мотивації до навчання були предметом дослідження М. Алексєєвої, О. Алферова, М. Вольмір, Н. Зубалій, Н. Кузнецова, С. Лупінович, А. Маркова та ін.

В «Українському педагогічному словнику», автором якого є С. Гончаренко, фізичне виховання розглядається як частина загального виховання: соціально-педагогічний процес, спрямований на зміцнення здоров'я й загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій і

фізичних можливостей людини, формування життєво важливих рухових навичок та умінь.

О. Демінський тлумачить поняття «фізичне виховання» як процес передачі і результат оволодіння населенням духовними і матеріальними цінностями, накопиченими у сфері фізичної культури. В. Іващенко та О. Безкопильний визначають поняття «фізичне виховання» як «спеціально організований процес фізичного вдосконалення й оздоровлення людини». Т. Круцевич визначає поняття «фізичне виховання» як спеціалізований педагогічний процес цілеспрямованого систематичного впливу на людину фізичними вправами, силами природи, гігієнічними факторами з метою зміцнення здоров'я, розвитку фізичних якостей, удосконалення морфологічних і функціональних можливостей, формування і покращення основних життєво важливих рухових навичок, умінь і пов'язаних з ними знань, забезпечення готовності людини до активної участі у суспільному, виробничому і культурному житті.

Ми розглядаємо «фізичне виховання» як педагогічний процес, спрямований на фізичне й рухове вдосконалення людини, оволодіння нею систематизованими знаннями, фізичними вправами, а також вправами оздоровчої спрямованості та способами їх самостійного використання протягом тривалого часу.

У цьому сенсі, на нашу думку, цікавим є втілення в практику фізичного виховання у сучасному університеті наступне:

- надання можливості студентам право вибору заняття (з виду спорту, оздоровчої спрямованості, лікувальної фізичної культури);
- акцентування уваги студентів на самостійному прийнятті цього рішення і внутрішній відповідальності за нього;
- відміна тестів і нормативів в тому вигляді в якому вони існують зараз;
- ознайомлення та включення до практичних занять вправ оздоровчої спрямованості, елементів масажу, самомасажу та суглобової гімнастики;
- систематичне надання теоретичних відомостей з валеології, оздоровчих практик, масажу, здорового способу життя, фізичної рекреації тощо, як в процесі виконання вправ, так і в перервах;
- введення контролю з фізичного розвитку, функціонального стану і фізичної працездатності майбутніх фахівців, та враховувати ці показники при оцінюванні з предмету «фізичне виховання»;

- втілювати в життя позицію – виховання через фізичне;
- проведення тестування і анкетування відносно ставлення до свого здоров'я та сучасного фізичного виховання.

Сучасна складна соціально-економічна і соціально-психологічна ситуація в Україні, як і стан загальної культури й духовності населення, висуває перед національною вищою школою принципово нове надзвичайно важливе завдання. Як зазначають Л. Товажнянський, О. Романовський і О. Пономарьов «його сутність полягає в необхідності перегляду концептуальних основ самої організації підготовки фахівців і відповідному визначенні її змісту і технологій, які б забезпечували якісно новий рівень їхнього професіоналізму». На переконання авторів, «фахівці нової формації мають являти собою творчі особистості справжніх представників національної гуманітарно-технічної еліти». Ю. Кондратенко вказує, що «існуюча в Україні практична одно векторна система вищої освіти спрямована на підготовку висококваліфікованих спеціалістів у конкретній галузі, разом із тим не забезпечує повної реалізації всіх потенційних можливостей кожного студента».

Як зазначають Р. Раєвський, С. Канішевський і В. Лапко, «фізичне виховання студентської молоді України XXI століття – це супер ефективна самодостатня система фізичного вдосконалення особистості, що може успішно вирішувати проблему забезпечення високого рівня фізичної надійності і готовності до активної життєдіяльності та результативної роботи в умовах інтенсифікації економіки».

В. Биков вказує на негативні зміни у сфері фізичної культури, які сприяли зниженню значущості фізичної культури в шкалі життєвих цінностей молоді. Зростала кількість студентів, що мала мотиви неприємні до фізичної культури. За даними В. Бикова, більшість респондентів, яка брала участь у соціологічних дослідженнях, пониження рівня здоров'я пов'язують не зі способом життя, а з негативним впливом зовнішніх чинників навколишнього середовища. В. Бальсевич стверджує, що одна з основних причин заниження ролі освітньої спрямованості фізичного виховання криється в самих витоках його формування. У період переходу суспільства до ринкових відносин спостерігається тенденція виключення явища фізичної культури з життєдіяльності сучасної людини.

Серед наслідків цього процесу І. Герасимова виділяє такі:

- зниження інтересу до занять фізичними вправами, особливо в традиційних формах, що мало враховують потреби, мотиви й ціннісні орієнтації самого студента в зміні власної фізичної природи;

- недостатня готовність людини перейти до організації самодіяльних форм занять фізичними вправами, активно та цілеспрямовано вирішувати завдання культурного перетворення власної фізичної природи, зміцнення свого здоров'я і підвищення творчого довголіття;

- невідповідність рівня компетенції викладача й методистів фізичної культури сучасним вимогам виявляється в їх недостатній професійній готовності оволодіти новим змістом і формами занять фізичними вправами, новими сучасними технологіями, методами й формами їх організації;

- запустіння й руйнування спортивних майданчиків і стадіонів унаслідок функціональної неготовності їх персоналу організувати та культивувати нетрадиційні види фізичної діяльності, впроваджувати в життя людей нові форми фізкультурно-спортивних заходів, що одержують поширення у світовій спільноті.

Аналіз практичної діяльності вищих навчальних закладів, зокрема, університетів свідчить про те, що існує суперечність у технології процесу фізичного виховання, спрямованої, з одного боку, на виконання конкретних нормативів, а з іншого – на оволодіння студентами певним рівнем знань студентів про закономірності, засоби й методи власного розвитку. В цілому, головною причиною кризової ситуації у сучасному університеті є, на нашу думку, те, що в процесі навчання недостатньо використовується:

- перехід від примітивних, утилітарно-прикладних і напівпримусових засобів до більш гуманістичних, демократичних та оздоровчо-спрямованих;

- робота з позицій актологічної та кінезіологічної, орієнтуючись «знизу» на прогресивні види рухової активності;

- підтримка новаторів-науковців і практиків з фізичного виховання, які успадкували фізкультурний занепад;

- прогресивні погляди і досягнення, які змогли б внести в сучасні університети радикальні зміни до теорії, методики і практики фізичного виховання з урахуванням досягнень педагогічних та інформаційних технологій, фізичної рекреації, фізичної реабілітації, валеології тощо;

– вивчення рівня підтримки суспільством існуючої системи фізичного виховання та спорту.

На нашу думку, галузь фізичного виховання та спорту є найконсервативнішою в гуманітарній сфері і практично не реагує на зовнішні та внутрішні зміни, і сам тому втрачає культурний, етичний і одночасно предметно-змістовий смисл.

Література

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997.– 376 с.
2. Деминский А.Ц. Основы теории и методики физического воспитания / А.Ц. Деминский. – Донецк: Донеччина, 1995. – 520 с.
3. Іващенко В.П. Теорія і методика фізичного виховання: Підручник / В.П. Іващенко, О.П. Безкопильний. – Черкаси: Видавництво, 2006. – 420с.
4. Круцевич Т.Ю. Теория и методика физического воспитания / Т.Ю. Круцевич. – К., Олімпійська література, 2003. – Т.2. – 390 с.
5. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л. Технологія педагогічного проектування системи формування гуманітарно-технічної еліти / Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О.Г. РОМАНОВСЬКИЙ, О.С. ПОНОМАРЬОВ // Наукові праці – Миколаїв: Вид-во МДГУ імені Петра Могили, 2002. – Вип. 7. – 30 – 33 с.
6. Раєвський Р.Т. Фізичне виховання студентської молоді України у контексті Болонського процесу / Р.Т. Раєвський, С.М. Канішевський, В.Г. Лапко // Фізичне виховання студентів вищих навчальних закладів: здобутки, проблеми та шляхи їхнього вирішення у контексті вимог Болонської декларації: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2007. – 44 – 49 с.

Опубліковано в авторській редакції